Voorstel voor een verordening betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (herziening)

Dit voorstel betreft een herziening van Verordening (EG) nr. 44/2001 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, ook bekend als de Brussel I-verordening. Uit evaluaties is gebleken dat de verordening over het algemeen goed functioneert, maar een aantal tekortkomingen vertoont. De exequaturprocedure brengt onnodige kosten en vertragingen met zich mee en verhindert dat burgers en bedrijven volledig de mogelijkheden van de interne markt benutten. Toegang tot de rechter is onvoldoende gegarandeerd in geschillen waarbij verweerders van buiten de Europese Unie betrokken zijn en meer rechtszekerheid bij forumkeuzeovereenkomsten is gewenst. Ten slotte valt arbitrage, een binnen de Europese Unie zeer belangrijke vorm van geschillenbeslechting, buiten de reikwijdte van de verordening en kunnen arbitrageovereenkomsten nu nog omzeild worden voor nationale rechtbanken.

Na uitgebreide consultaties doet de Europese Commissie de volgende voorstellen:

1. Afschaffing van de exequaturprocedure

De Commissie stelt zich op het standpunt dat juridische samenwerking en wederzijds vertrouwen tussen lidstaten een dusdanig niveau hebben bereikt dat een gemakkelijker, goedkoper en meer automatisch systeem van circulatie van rechterlijke beslissingen mogelijk is. Zij stelt daarom voor de exequaturprocedure af te schaffen, behalve voor zover het gaat om beslissingen in smaadzaken en in procedures betreffende het collectief verhalen van schade. Deze afschaffing gaat vergezeld van procedurele waarborgen die de rechten van verweerders voortvloeiend uit artikel 47 van het Handvest van de grondrechten (fair trial, recht op verdediging) moeten garanderen. In enkele uitzonderlijke gevallen kan de verweerder daarmee voorkomen dat een in de ene lidstaat gegeven beslissing in een andere lidstaat ten uitvoer wordt gelegd.

2. Verbetering van het functioneren van de verordening in de internationale rechtsorde

Het voorstel breidt de jurisdictieregels uit naar verweerders buiten de Europese Unie. Hierdoor kunnen burgers en bedrijven gemakkelijker binnen de Europese Unie een procedure starten tegen verweerders uit derde landen. Om parallelle procedures binnen en buiten de Europese Unie zoveel mogelijk te voorkomen, kan een rechtbank in een lidstaat in bepaalde gevallen een procedure aanhouden wanneer eerst een rechtbank in een staat buiten de Europese Unie is aangezocht.

3. Verbetering van de doeltreffendheid van forumkeuzeovereenkomsten

Het voorstel geeft voorrang aan de in de forumkeuzeovereenkomst aangewezen rechtbank: deze zal altijd als eerste beslissen of zij bevoegd is en of de overeenkomst geldig is. Andere gerechten zijn verplicht de procedure aan te houden, ook al worden zij eerder aangezocht. Aldus kan voorkomen worden dat expres procedures worden gestart bij niet-

bevoegde rechtbanken met als enige doel de geschillenbeslechting te vertragen (ook wel aangeduid als de 'Italiaanse torpedo'). Het voorstel voert verder een geharmoniseerde conflictregel in betreffende de geldigheid van forumkeuzeovereenkomsten.

4. Verbetering van de verhouding tussen procedures bij de rechter en arbitrage

Rechtbanken waarbij een zaak aanhangig is gemaakt zijn verplicht de procedure te schorsen indien hun jurisdictie wordt betwist op basis van een arbitrageovereenkomst en een arbiter is aangezocht of indien gerechtelijke procedures met betrekking tot de overeenkomst tot arbitrage zijn begonnen in de lidstaat van de zetel van de arbitrage.

5. Een betere coördinatie van procedures bij de rechtbanken van de lidstaten

De voorgestelde verordening bevat onder meer regels over een tijdslimiet voor de eerst aangezochte rechtbank om te beslissen over jurisdictie, de uitwisseling van informatie tussen in dezelfde zaak aangezochte rechtbanken en de vrije circulatie van voorlopige voorzieningen.

6. Verbetering van de toegang tot de rechter

Onder deze kop valt onder meer het opnieuw introduceren van de mogelijkheid voor werknemers om meerdere personen te dagen in arbeidsgeschillen. Hierbij gaat het om zaken tegen gezamenlijke werkgevers in meerdere lidstaten. Deze mogelijkheid bestond reeds onder het Verdrag van Brussel van 1968, welk verdrag door Verordening (EG) nr. 44/2001 werd vervangen. De mogelijkheid wordt nu dus opnieuw geïntroduceerd.